

BETIA DE CUVINTE

DEMOCRAȚIA LINGVISTICĂ

U

na e să stai la masa de lucru, gândind asupra a ceea ce vrei să comunicii lumii, alegându-ți cuvintele cu grija și migala căutătorilor de aur, cizelându-ți propozițiile cu atenția și meticulozitatea șlefuitorilor de diamante, alta e să te arunci cu frenezie în valurile, de aștepta ori turburi, ale jurnalisticii, înotînd printre pon-

cife, înghițind multe din ele și restituindu-le, cu sau fără voce, unei omeniri blazate, sastisite sau comode, în încercarea de a-i distruge confortul mental, de a-i satisface — cu ce-o fi și cum o fi — setea de informație, gustul de senzațional și, nu o dată, înclinația spre vulgaritate. În acest al doilea caz, cum ziaristica a luat în ultimul timp un avînt impresionant și cum românul, care s-a născut sau nu poet, a devenit obligatoriu jurnalist (orișicît, în economia liberă e mai rentabil să fii ziarist, afacerist s-ău comunist decît artist), toată lumea se grăbește să scrie zilnic sau măcar săptămînal cîte un articol, o notă, ceva, pentru ca nu cumva să piardă acceleratul istoriei. Unii scriu cu viteza gîndului, alții cu o viteză chiar mai mare. Graba strică treaba, se știe, dar, din cînd în cînd, și limba.

«A fi democratic, însă, nu înseamnă nici a accepta cu brațele deschise (sic!) injuriile, tot mai dese(,) proferate la adresa țării tale, nici a profera tu însuși injurii mai mult sau mai puțin ascunse...» (Articolul S.O.S. — «România Mare» în «Viața» nr. 32, pag. 1). A profera injurii (mai mult sau mai puțin) ascunse este ca și cum ai țipa în șoaptă. (DEX: «a profera — a rosti, a pronunța (cu voce ridicată) blesteme, amenințări etc.») A fi democratic nu înseamnă (nici) a folosi cuvintele după bunul plac.

Un scriitor, despre care aflăm din «România literară» (nr. 33) că «nimeni n-a dat niciodată doi bani pe cărțile d-sale», scrie într-un reportaj intitulat **Panică la fabricile de conserve**: «Îmi amintesc că și atunci era o mare problemă în legătură cu capacele pentru borcane și a lacului ce se dă pe aceste capace». («Viața» nr. 32, pag. 2) Așadar, «o mare problemă în legătură cu... a lacului». A dracului (era să scriem, din grabă, a lacului) gramatică!

Graba care strică limba este mai evidentă la televiziune, unde oralitatea îi dă un impuls nefast, așa că a vorbi «mai iute decît gîndul» a devenit aici o obișnuință. Exemple s-au tot dat, inclusiv din domeniul comentariului teatral, și se vor da, probabil, în continuare, întrucît, trebuie s-o recunoaștem, oralitatea nu prea favorizează corectitudinea (cel puțin pe aceea lingvistică). Teleaștii noștri s-au învățat să spună: «eu și ceilalți colegi ai mei», de parcă și eu aș fi **colegul meu**, pronunță **propietate** (într-o emisiune economică ne-a fost dat să auzim cuvîntul de nenumărate ori, atît din gura unor redactori, cît și din aceea a unor invitați... specialiști) sau **frustare** («cetățenii vor fi frustrați»). Un comentator de la «Actualități», oferindu-ne un «anunț umanitar», ne-a comunicat într-o seară, la o oră țirzie (asta să fie cauza?), că un copil «a fost găsit în stația autobuzului unu șapte opt (pronunțat

chiar așa) din Sala Palatului». Nu știam pînă atunci că în Sala Palatului există o stație de autobuz. Informația s-a dovedit astfel cît se poate de utilă pentru cei interesați. Bine, bine, dar astea sînt riscurile oralității. Ce te faci, însă, cînd în traducerea scrisă a unui dialog din serialul *Dallas* ești informat că «raporturile geologice» atestă prezența țiteiului în nu mai știu ce parte a Texasului? **Raporturi**, deci, nu **rapoarte**. Să fie oare o condiție a intrării în Europa, **vizavi** în Europa, ignorarea sau disprețuirea limbii române?

Dacă în alte zone ale democrației mai avem de învățat cîte ceva, în aceea a democrației lingvistice putem institui doctorate.

Interimar

